

Mag. Inga Brezigar in dr. Mojca Ravnik na etnološkem večeru.
Foto: Tanja Kovačič, 6. 12. 2016.

Otvoritev razstave *Skrinje* na Goriškem.
Foto: Arhiv Goriškega muzeja, Grad Kromberk, 2001.

PO SLIKAH IZ MOJEGA ŽIVLJENJA V GORIŠKEM MUZEJU

Etnološki večer z mag. Ingo Miklavčič Brezigar, prejemnico Murkove nagrade za življenjsko delo, Slovenski etnografski muzej, 6. december 2016

Lani je Murkovo nagrado za življenjsko delo prejela mag. Inga Miklavčič Brezigar, upokojena kustosinja Goriškega muzeja. Že na podelitvi v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani je v svoji zahvali kratko očrtala svojo delovno pot in s hvaležnostjo omenila tudi mnoge ljudi, od katerih se je učila, z njimi sodelovala, premagovala težave in doživljala uspehe (o podelitvi Murkove nagrade glej Terseglav 2016). Več o njenem delu in razmišljanju pa smo izvedeli na Etnološkem večeru 6. decembra 2016 v Slovenskem etnografskem muzeju. Sama nagrajenka je pogovor nasloвила *Po slikah iz mojega življenja v Goriškem muzeju*. Tako je pripovedovala.

Ko sem se leta 1983 zaposlila v Goriškem muzeju, je bil december. Spominjam se prvih zim ob začetku muzejskega dela v gradu Kromberk, zasnežene okolice, ko smo v službo prišli v snežkah, v gradu pa je hišnik že zgodaj zakuril in nanosil drva v pisarne. Spominjam se udarniških akcij in piknikov na grajskem vrtu in iz teh prvih »socialističnih« časov tudi sproščenega, skoraj družinskega vzdušja, s katerim smo gradili pripadnost muzeju. Nasledila sem kolega Naška Križnarja in po njem podedovala tesno pisarnico v enem od grajskih stolpov ter seveda naloge etnološkega oddelka. Eden prvih muzejskih projektov je bila razstava o solkanskih mizarjih, pri kateri sva sodelovali s kolegico Katjo Kogej, ki se je na etnološkem oddelku zaposlila le nekaj mesecev za mano. Zgodovin-

ske temeljno raziskavo solkanskega mizarstva je tedaj že opravil tedanji ravnatelj muzeja Branko Marušič, Katja pa je na njegovo pobudo opravila etnološko raziskavo in diplomirala iz solkanskega mizarstva.

Po Našku sem podedovala tudi raziskavo Šentviške planote in terensko delo na tem območju je eden od mojih najljubših spominov. Z ekipo mladih etnologov smo se imeli super, spali smo na turistični kmetiji pri Črvu na Pečinah, ljudje so nas s prijaznostjo sprejemali. Poleg Katje so sodelovali tudi študentje, ki so pozneje postali moji kolegi – Andrej Malnič, Darja Skrt, Borut Koloini, Marko Grego in seveda Karla Kofol, ki se je prav na podlagi naše prisotnosti na Planoti odločila za študij etnologije, se nato zaposlila v Tolminskem muzeju in bila letos (2016) z mano tudi prejemnica Murkovega priznanja.

Z razstavo o etnološki podobi Šentviške planote sem pravzaprav začela svojo muzejsko pot ... in če je bila razstava o solkanskih mizarjih še povsem klasična razstava s predstavitevijo predmetov, sem na Šentviški planoti z razstavo že poskušala komunicirati z ljudmi in v prakso prenesti spoznanja etnološke raziskave načina življenja: da je način življenja na Planoti v 80. letih prejšnjega stoletja s kombinacijo tradicionalnega kmetijstva, sodobno zaposlitvijo v industriji (tedaj so imeli na Pečinah tovarno, podružnico tolminskega Metalflexa) in turistično ponudbo na kmetijah pravzaprav vzorec razvoja življenja na Šentviški planoti,

* Mojca Ravnik, dr. etnologije, Celjska ulica 29 a, 1000 Ljubljana; mojcara@zrc-sazu.si.

pa tudi možnost razvoja mnogih demografsko ogroženih krajev goriškega in tolminskega podeželja.

Po Šentviški planoti je prišla Trenta. Od leta 1985 sem spremljala Trento in tedanji Trentarski muzej. Tam sem spoznala, kako pomemben je človek v muzeju. Mirko Zorč je bil tedaj oskrbnik trentarske muzejske zbirke Goriškega muzeja in je kot izjemen pripovedovalec in vodič po muzeju s svojimi zgodbami oživil predmete ter nekdanjo Trento, njene ljudi in njihovo življenje približal obiskovalcem. Avtobusi turistov so v Trentarski muzej prihajali tudi zaradi njega. Muzej v Trenti v stavbi nekdanje italijanske vojašnice, postavljen že leta 1952, je bil tedaj že v zelo slabem stanju, Goriški muzej je sicer dopolnil stalno razstavo in skrbel za osnovno vzdrževanje, kaj več pa se ni dalo narediti ... Vsa dolina je bila tedaj v precejšnji depresiji, tradicionalni način življenja je propadal, prav tako gostinska ponudba in sindikalni turizem, zaposlitev ni bilo in mladi so odhajali iz doline, ljudje niso videli možnosti razvoja. Ko se je sredi 80. let vodstvo Triglavskega narodnega parka (TNP) na čelu z direktorico Marijo Vičar odločilo za vzpostavitev centra TNP v Trenti, je bil s tem rešen ne le Trentarski muzej, pač pa se je ob muzejski dejavnosti tako rekoč revitalizirala vsa dolina. V sklopu prenovljene stavbe prejšnjega Trentarskega muzeja je bila urejena zdravniška ambulanta, delo je dobil zdravnik domačin, ki se je z vso družino vrnil v Trento – prav tako kot kar nekaj mladih, ki so si v Trenti ustvarili družine in življenje. Etnološka prenova stalne zbirke v mansardi novega Doma TNP je ob strokovnih delavcih vključevala tudi domačine. Prav pozitiven odziv domačinov, ki so si na naše povabilo prišli ogledat muzejsko postavitve trentarske hiše s črno kuhinjo in planine na mansardi Doma Trenta, in občutek, da so tovrstno muzejsko predstavitev sprejeli z naklonjenostjo – kot so med predhodno terensko raziskavo sprejeli tudi nas, naklonjeno in gostoljubno – je bila tista »dodana vrednost« muzejskega dela.

Trenta, Breginj, Robidišče, v vse te vasi je muzejska zbirka – bodisi velika, urejena in sodobna kot v Trenti ali pa skromna kot v Robidišču – vnesla neko novo življenje. Etnološka prenova zbirk kot tiste v Trenti ali vzpostavitev muzejske zbirke v Breginju, v obnovljenem jedru nekdanjih breginjskih hiš, ali pa le očiščenje in rekonstrukcija stare »črne kuhinje« v Robidišču – vsepovsod, kjer smo strokovno delo kombinirali z ljubiteljsko zavzetostjo domačinov, so muzejske zbirke zaživele in v kraj vnesle kulturni potencial kot temelj razvojnih priložnosti.

Kar nekaj razstav se je zvrstilo med mojim delom v muzeju, z različnimi tematikami, od prve razstave o aleksandrinkah, o skrinjah, o pustovanjih, moja najljubša razstava

pa se je dotaknila etnologije sodobnosti – o načinu življenja in delavski kulturi po drugi svetovni vojni na Goriškem z naslovom *Spomini naše mladosti* in pomenljivim podnaslovom *Življenje pod zvezdami*, na kateri sva z oblikovalcem Borisom Blaškom predstavila elemente prehoda iz tradicionalne kmečke kulture v sodobno delavsko kulturo socialističnih časov povojnega obdobja ter simbole identitete, ki so označevali prehod v jugoslovanski komunistično-socialistični družbeni in gospodarski sistem. Zakaj »življenje pod zvezdami«? Takoj po vojni smo živeli pod zvezdicami ameriške zastave, nato pod komunistično rdečo zvezdo. In še posebej zanimiva je bila zgodba o »rdeči zvezdi« na strehi goriške železniške postaje, ki je po drugi vojni ostala za mrežo na jugoslovanski strani meje. Ob tranziciji so jo ljudje domiselno spremenili v zvezdo repatico – krščanski simbol, nato pa prebarvali rumeno v evropsko zvezdo.

Muzejsko in etnološko delo na muzejskem območju Goriškega muzeja je v zadnjih letih vedno bolj usmerjala filozofija t. i. »nove muzeologije«, usmerjene v delo z ljudmi ter nove načine zbiranja in ohranjanja snovne in nesnovne kulturne dediščine. Tako je muzej po ideji ekomuzejev vpet v lokalno družbeno okolje in prek kulturne dediščine spodbuja zavedanje o lastni identiteti. Muzej tako ni le statična institucija, pač pa svojo dejavnost v smislu žive aktivnosti žarči v okolje. Na ta način sem strokovno utemeljevala tudi vzpostavljanje obrtnih muzejev v posameznih krajih na Goriškem, npr. mizarskega muzeja v Solkanu, muzeja aleksandrink v Prvačini, kovaškega muzeja v Lokovcu, opekarskega muzeja v Biljah, prav tako pa tudi številnih zasebnih zbirk na območju Goriškega muzeja, ki smo jih popisovali v sklopu evropskega čezmejnega projekta *ZBORZBIRK* (Spletni vir 1). Delo z ljudmi, spodbujanje ljudi k raziskovanju lastne kulturne dediščine in oblikovanje lokalnih ekomuzejev, ki naj ohranjajo in promovirajo identiteto lastnega kraja in pripomorejo k njegovemu trajnostnemu razvoju, pa je velika motivacija tudi za moje nadaljnje etnološko delo.

Literatura

TERSEGLAV, Marko: Podelitev Murkove nagrade, Murkovega priznanja in Murkovih listin. Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Ljubljana, 11. november 2016. *Glasnik SED* 56 (3–4), 170–172.

Spletni vir

Spletni vir 1: ZBORZBIRK, Kulturna dediščina v zbirkah med Alpami in Krasom, ZRC SAZU, <http://zborzbirk.zrc-sazu.si/>, 24. 4. 2017.